ЦЕТИЊСКИ ВЈЕСНИК

ИЗЛАЗИ СРИЈЕДОМ И СУБОТОМ.

Цијена: за Црну Гору на годину 10 круна, на по године 5 круна; ван земље 15 франака у злату.

Уређује: ОДБОР

Адреса: „Цетињски Вјесник" — Цетиње; Adresse: „Le Courrier de Cettigné" — Cettigné (Monténégro)

Поједини број 10 пара.

БРОЈ 61. ЦЕТИЊЕ, СУБОТА 8. АВГУСТА 1909. ГОД. ГОДИНА II

Цетиње, 8. августа

Бечки парламент, а са њиме и Бинертова влада, не налази се ни мало на здравим ногама. У прошлом засједању су се у њему одиграле такве сцене, да одају врло чудновату слику о приликама у Аустро Угарској.

Опструкција Словена толико је била узела јаке димензије, да је загрозила не само раду парламента, него и самој влади. У два-три пута опструкција је била у већини, изгласајући неповјерење влади.

Када се видјело, да од рада у парламенту не може ништа да буде, а нарочито да опструкција загрожава и самој влади, то је парламент изненадно одложио рад на јесен, остављајући неријешена многа важна питања.

Барон Бинерт није се хтио да користи својим правом: није распустио парламент, јер му се није никако није излазило на нове изборе, наслућујући у напријед да неће добро проћи. Он је учинио нешто са свим друго. То је најновија парламентарна пракса по његову патенту. Одложио је сједнице парламента и онда се дао на врбовање опструкционара како би опструкцију ослабио и на јесен наставио рад у парламенту.

И он је већ отпочео да пипа пулс.

Конференција вођа политичких странака, која је била у уторак, није ништа друго него покушај Бинертов да се приближи опструкцији и да на ма који начин отклони опасност, који као Дамоклов мач виси над главом влади.

Али — „камила о једноме, а камилар о другоме!"

Рђаво је прошао. Прошао је тако, да му неће на памет пасти да чини покушаје да се користи оваквим конференцијама.

Конференцији вођа политичких странака, која се састала на позив посланика д-ра Гломбинског, а која је имала за задатак да опипа пулс опструкцији, претходили су састанци појединих политичких група.

Славенска Једнота је расправљала три сата и онда је донијела ову резолуцију:

Она остаје и у будуће у највећој опозицији према данашњој влади. О тактици одлучиће се кад се састане парламент.

Узеће учешћа на конференцији вођа политичких странака, заступајући мишљење да се одлучно захтјева да се на јесен даде земаљским саборима времена за засједање и најоштрије осуђује прогоне словенских народа у аустриским земљама, позивајући владу, да заштити словенске мањине од ових нечувених насиља.

Одмах послије тога држао је конференцију одбор њемачких странака, које је резолуција Словена довела до бјеснила.

Разумије се, да им и није било до конференције. Како је она била промашила свој циљ, то се и држало да се конференција и неће држати. Али како у томе вође словенских странака, заступљених у Славенској Једноти, дадоше изјаве да неће ићи у крајност, то је конференција одржана.

Али као и да није.

Састанак конференције није уродио апсолутно никаквим родом. Нарочито је слабе користи од ње могао имати барон Бинерт.

На конференцији се тражило од Словена да се изјасне о своме држању, али су они одговорили, да се унапријед не могу опредјељивати, него ће причекати сазив парламента, у коме ће њихово држање у многоме зависити од прилика у Чешкој.

Незадовољни оваквим одговором, Нијемци су видјели да од конференције нема ништа, те су је закључили, остављајући д-р Гломбинском да настави преговоре са странкама и да сазове поново конференцију кад се згодна прилика укаже.

Ето, на тај начин је Бинертова влада претрпјела још један удар, који неће моћи лако пребољети.

Велике је наде полагала она у ову конференцију, али се оне све изјаловише тако, да оставише владу у врло велики шкрипац.

Шта ће и куда ће?

Да продужи рад у парламенту, нема с ким, да нареди нове изборе, ко зна да не буде још ослабљенија?

Муке су то! Лијепог и редовног излаза нема. Он се мора наћи аркапициком. Поћи ће се странпутицом, јер се треба одржати на власти ма по коју цијену.

Ако је то, nollens-vollens не дозове памети, да преокрене кабаницу према Словенима!

Сизифов труд

Ко још не зна митолошку причу о Сизифу! Њега су богови били осудили, да у подземном свијету до врха брда ваља камен, али га никако није могао до циља довољати. У колико га је дотјерао брже врху, у толико се он котрљао доље тако, да му је сав труд био узалудан. Од туда је и дошло, да се рече за сваку ону ствар, која се не може остварити, за сваки узалудни труд: Сизифов труд.

На ову митолошку причу много нас подсјећа њемачка штампа, а нарочито у пошљедње вријеме од како се почело живље да ради на груписању европских сила.

Њој је много запело око за тројним споразумом. Види да он агилно ради и да је тај рад крунисан успјехом. Зна, да то угрожава интересима и циљевима тројног савеза и да је нарочито створен да парира акцију тројног савеза. Не може другаче да умањи значај тројног споразума и да омете његов рад, па се упела из све снаге, да противу њега интригира, да га омаловажи и потцјени. Само сав јој је труд узалудан и све копрцање направно. Сизифов труд!

Пратећи рад споразумних сила ми смо се уједно осврталі и на држање њемачке штампе и на све оно што је она радила, да се акција тројног споразума потцјени, омаловажи и изигра. Резултат јој је био негативан. Није могла ни у чему успјети, нити постићи ни приближно оно за чиме је жудјела.

Тако је било при састанку у Шербуру, тако при састанку у Ковесу, па тако и сада о предстојећим састанцима руског цара са султаном и талијанским краљем.

Силифов камен, који је упртила на се њемачка штампа, јавља се на сваком кораку, што ми можемо само сажаљевати.

Крајње је вријеме било да се и њеном роварењу стане на пут.

Дарданели

Већ се сматра као свршена ствар да ће се окончати питање о Дарданелима онако како је то Русија већ деценијама жудила. Слободан пролаз убојних руских бродова кроз Дарданеле биће дозвољен и тако ће од сада руска црноморска флота добити много већу важност него је до сада имала.

На тај начин Црно Море неће више бити mare clausum. Ово је свакако велики догађај, један од највећих новијега времена у међународној источној политици. И како то само иде! Све државе редом, па и сама Аустро-Угарска и Њемачка, „немају у начелу ништа против тога". Једина Француска, ма и савезница, позната са своје педантне тачности у свему и увијек рачунајући и за будућност, истиче да се ово питање мора ријешити пред свјетским форумом, јер оно није руско-турско већ међународно питање. И нико дакле није противан — шта је онда са старом изреком: да провоз кроз Дарданеле значи господство на Истоку?!

Тако се и овог пута показало, да је све на свијету пролазно, па и неоскрвњивост Дарданела. Овај ће мореуз, који је увијек био циљ ратне среће свих времена и доба, бити отворен. Овдје се у старо доба пролијевала крв од Троје до Александра Великог — и ту се доцније била одсудна борба између крста и полумјесеца.

Од године 1357., од како су Турци постали господари Дарданела, радили су увијек на томе, да осигурају једино за себе овај морски пут. Они су га утврдили и држали.

Након седам вјекова пошло је Русији ипак за руком уговором у Хункиар Искелешу, да задобије пролаз кроз Дарданеле за своје ратне лађе. Али ову је благодет уживала Русија врло кратко вријеме, тек неколико година, па се морала одрећи. Том се приликом Порта обвезала великим силама напротив, да ће Црно Море увијек држати као mare clausum. Европски се концерат — и у оно вријеме га је већ било! — осјећао збуњен овим напретком Русије, па је дошло до Дарданелског Уговора у Лондону, који је године 1856. поновљен у Паризу и којим се забрањује пролаз кроз Дарданеле, свима без разлике изузев, наравно, „стацијонере", лаке ратне лађе, које стоје пред Цариградом.

Али крај уговорног признања mare clausuma, Турска није имала никада мира. Час је покушавала Русија, час Енглеска да се ова установа укине. Али и Турска се сама често одрицала тог свог права. Када је Русија заузела дунавске кнежевине, сама је Турска добровољно отворила енглеским и француским ратним лађама Дарданеле. Тадашњи руски посланик у Лондону протестовао је код Енглеске владе, али лорд Кларендон је одговорио да mare clausum вриједи само за вријеме мира, али кад руска војска стоји на турском земљишту не може бити о миру ни говора. И године 1849. је у mare clausum, у Барберија Заливу, енглеска флота демонстратирала против Русије. Како Русија није била у ратном односу према Турској, то је према пређашњој изјави лорда Кларендона, захтјевала за себе исто право које је добила и Енглеска.

Али Турска и Енглеска нијесу опет дозволиле провоз руских лађа, а у Лондону одговорише, да се енглески адмирал склонио само пред буром у mare clausum.

Ћутећи је морала Русија, ослабљена кримским ратом, подносити овакву енглеску самовољу — боља су времена настала тек послије француско-њемачког рата.

Берлински се конгрес бавио такође овим питањем. Енглеска је тврдила, да је обавезна само према султану држати се дарданелског уговора, док је Русија упорно захтијевала, да ова обавеза вриједи за султана, као и за све велике силе потписнице уговора. Најзад је берлински угоцор морао оставити ово питање неријешено, па су обије изјаве узете само у протокол.

Три деценија, послије тога што је дарданелско питање за вријеме вјекова забављало дипломате, престало је наједанпут егзистирати. Некада је изгледало, да то неће моћи бити без крви — али има времена када се дешавају чудеса. Русија и Енглеска су се помириле, па како су се погодиле у многим другим важним питањима, погодиле су се и овдје.

Срби и аустро-угарско царство

Из пера Пијера Кајара угледао је свијет под горњим насловом чланак, у коме се говори о односима Аустро Угарске према Србима. Само ради његове карактерностичности ми га и преносимо:

Све легенде српске не пјевају да је јунак народни, Марко Краљевић, умро и да је сахрањен у манастиру Хиландару; многе од њих веле да је Марко запао у једној пећини на Балкану и кад дан буде дошао, он ће се пробудити, појахаће свога Шарца и ослободиће свој народ од непријатеља. Вјековима пјевали су слијепи гуслари по селима историју Марка Краљевића и изгледа да је почетком прошлога вијека, Марко одиста васкрснуо под разним именима и да се са њим српски народ пробудио из дуга сна. Крајем XVIII. вијека чете српске бориле су се у редовима аустриске војске против Турака: у први мах, земља поново задоби своју независност, али, уговором свиштовским, Аустрија је остави њеним старим господарима. Петнаест година касније, у пуној бујици наполеонској чете Карађорђеве поново извојеваше слободу, нешто дужу; али Букурешким Уговором 1812. године, Русија, исто тако мало сигурна као и Аустрија, отвори широм те-

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE CETINJE

риторију српску војсци Султана Мухамеда. И тек у току 19. вијека српски народ, својим сопственим напором, извојева себи слободу, без помоћи једне или више нација европских као што је случај са Грчком или Бугарском. Ну и послије Берлинског Уговора, који од васалне кнежевине створи независну краљевину, политичка и економска независност остале су и даље несигурне: лишена директног излаза на море, Србија се гуши између царства аустро-угарског, царства турског и младе краљевине бугарске и још је далеко дан када ће се њен историски сан остварити: да сви Срби буду уједињени у једну државу: данас, десет милиона људи, који говоре српско-хрватским, распарчани су у неколико доминација народносних и страначких и подијељени на три цркве; Срби слободне краљевине и кнежевине Црне Горе; Срби царства турског у Ст. Србији и Македонији; Срби Аустро-Угарске, у Хрватској, Далмацији, Истрији, Угарској и од септембарске анексије 1908. год., у Босни и Херцеговини, не рачунајући емиграцију у Сјеверо-Америчким Сједињеним Државама (300—500.000); у вјерском погледу огромна већина и припада источно-православној вјери; у провинцијама аустриским, хрватски елеменат је католички и најзад један знатан број Срба муслимана, у којих осјећај национални није ишчезао. Стварно, већина људства које говори српским језиком налази се под Аустро-Угарском и, за више од тридесет година, стална политика Хабсбурга је у томе да краљевину одржи под својим туторством и да јој наметне једну врсту васалства, бранећи јој сваки споразум са осталим балканским народима, а по потреби гурајући је у несрећне ратове са својим бугарским сусједима, као за вријеме оне жалосне авантуре 1885. г. која се завршили поразом на Сливници, а која би могли бити њени природни савезници, у исто вријеме, у анексираним провинцијама, у Хрватској, у Угарској царска администрација изазива несугласице и ствара заваду узмеђу Хрвата католика и Срба православних тако да су људи који говоре истим језиком, али се једни служе латиницом Људевита Гаја, други ћирилицом Вука Караџића, у извјесним периодима сматрали једни друге смртним непријатељима.

Брутална анексија Босне и Херцеговине, извршена сјутра дан по турској револуцији, искључивом вољом Аустрије, још је већма заоштрила антагонизам између двију држава тако неједнаке снагом. Криза се може завршити једним ратом који би се ограничио на Србију, Црну Гору и аустро-угарско царство, а који би се обончао поразом слабијег, али не без штете по моћнијег противника, који би врло вјероватно имао да рачуна на устанак својих поданика српске народности; она може изазвати европски рат ако догађаји буду ставили у игру савезе и споразуме; она се најзад провизорно може ублажити без проливања крви каквим посредовањем дипломатским, које би одложило конфликт. Али се њена важност не би могла разумјети ако би се изолисала од претходних догађаја и посматрала она сама и ако се не би узела у обзир политичка акција Аустро-Угарске наспрам мале сусједне краљевине бар од епохе, која је непосредно претходила ратуту рутко-турском. Тада ће се видјети, како су се Хабсбург и Романов, у крвавој партији, која се тада одигравала, служили Србијом и Црном Гором као простом моћетом за поткусуривање. Када, у јулу 1876. г. краљ Милан и његов црногорски савезник објавише рат Турској, неспособној да угуши устанак босански главни напор српских трупа требао је да буде искључиво управљен на Босну. Који мистериозни утицаји одвратише од тога Краља Милана? Он је тада био под потпуним туторством Аустрије а, у осталом, док су трупе ступале у борбу, Франц Јозеф и Александар састали су се у Рајштату и ту одлучили о судбини малољетних народа. Они уговорише да, у случају побједе Србије и Црне Горе, Аустрија добије државину Босне и Херцеговине као откуп за њену неутралност у рату руско-турском, који је још тада био предвиђен и шест мјесеци доцније, јануара 1877. вербална обећања бише ратификована једним формалним споразумом. Ни мало, дакле, не треба да изненади што се руски министар спољних послова нашао збуњен када је требало протестовати против дефинитивне анексије двију провинција, која јавно фактичко стање мијење у правно стање. Он је врло добро знао да би му његов бечки колега згодно запушио уста износећи детаљно царске разговоре 8. јула 1876., када је Романов предао Хабсбургу браћу српску претварајући се да је брани.

Берлински Уговор, санкционишући окупацију Босне и Херцеговине и предајући Аустрији Спич, кога је Црна Гора освојила од Турака, осигурао је хегемонију аустриску над двијема државама српског језика.

Ради веће сигурности, тајна конвенција потписана краљем Миланом 1881., носила је пристанак суверена, ако не народа српског, на заузеће двију провинција. Док је друга једна конвенција са Турском лажно тврдила, да је окупација привремена, члан 2. уговора, на који је краљ Милан дао свој пристанак, гласи „да се Србија обавезује, да спријечи сваку политичку и вјерску интригу, која би била управљена противу аусто-угарске монархије, подразумијевајући Босну и Херцеговину и Новопазарски-Санџак“. У исто вријеме члан 7., допуњен 1887., упутио је активност српску ка југо-истоку против пропаганде бугарске и против Турске. Аустрије, са своје стране, обвезује се „на потпомаже проширење Србије у правцу долине Вардара, у колико то прилике буду допуштале“. Једновременим ударцем, Србија се одриче аустриских Срба и ступи у силну конкуренцију са другом кнежевином словенском, која је у пуном развитку снаге и енергије.

Ни Милан ни син му Александар нијесу успјели де се отресу аустриског ропства, које им је гарантовало приијесто. Мајско убиство у 1903. које позва у Београду шефа противничке династије учинило је, барем, мање зависном краљевину српску. Србија покуша да у будуће конституише себе један аутономнији живот и велика је била љутња у Бечу, кад се сазнало да се између Србије и Бугарске спрема једна царинска унија (децембра 1905 — јануара 1906. г.) Већ тада су биле упућене ноте пуне пријетњи: до душе није било говора о војничким операцијама већ само о економским репресалијама.

Пијер Кајар.

Српство

† Димитрије Радовић. У Биограду је преминуо Димитрије Радовић, потпресједник Државног Савјета, један од врло способних и врло ваљаних и честитих људи. Својим приљежним радом истицао се увијек у своме службовању и као предсједник Касационог Суда и као министар правде, као сенатор, као подпресједник Савјета и. д. Био је један од најбољих правника, савјесан и правичан, због чега је уживао опште поштовање. Лака му била српска земља, коју је својим савјесним и приљежним радом много задужио!

Учитељска скупштина. На Преображење је у Биограду отворена учетељска скупштина, која данас завршава свој рад. Ово је по реду двадестшеста скупштина. На њој се расправљало, поред друштвених послова, о наставном програму у основним школама и о раду учитеља на народном просвјећивању.

Њемачки дом у Сарајеву. Нијемци, настањени у Сарајеву, предузели су акцију за подизање њемачког дома у овоме српском мјесту, које се налази у земљи, гдје дошљаци и туђинци имају нарочитих повластица, док се домаћи елеменат тлачи и истребљује само зато што српски осјећа и српски дише.

Словенство

Чеси и Нијемци. Између Чеха и Нијемаца су се толико заоштрили односи, да су се већ почели и физички нападати. Сукобе махом изазивају Нијемци, који су се толико острвили и толико нанасртљиви постали, да су постали безобзирни. Тако је овијех дана дошло до великог сукоба између њих, када су Нијемци приредили демонстранције противу Чеха. Већ по себи се разумије, да им Чеси неће остати дужни

Гајева прослава. У Крапини, Хрватској, на свечан начин је прослављена стогодишњица рођења хрватског великана Људевита Гаја, оца хрватске књижевности.

Поглед по свијету

Буријан одступа

Изгледа да су и Буријану одбрајани пошљедни часови. Дотјеран је до зида и поред тога што је уживао нарочита благовољења. Врат му је скрхао босански устав, који га је оно прољетос онако из темеља заљуљао приликом дебате у парламенту. О одступу његову добро обавијештени бечки лист „Zeit“ пише: „Према изјавама заједничког министра финансија барона Буријана у делегацијама требао је босански устав стати на снагу ове године и то мјесеца септембра. Али приликом дуготрајних преговора с обостраним владама јако су се затегле припреме. Тек недавно су аустриска и угарска влада подастрле своје изјаве о основи заједничком министарству финансија, гдје ће сад предузети коначна редакција уставног статута. Према садашњим диспозицијама моћи ће се статут предложити на санкцију тек послије повратка царева из Ишла. Због овог затезања у претресу уставне основе морају се, разумије се, знатно одгодити и избори за босански сабор и његов сазив. Састављање и излагање изборних листина, провођење изборних чина и даље потребне припреме за сазив сабора, заузеће свакако толико времена, да ће се нови сабор моћи свечано отворити тек почетком априла идуће године, а не, како се испрва мислило, већ у октобру ове године.

У добро информисаним круговима се говори, да босански уставни статут не ће бити санкционисан под Буријановим режимом. Каже се, да Буријан, противно својој пређашњој намјери, неће више бити у положају, да пред делегацијама заступа статут. Барун Буријан предаће своју демисију одмах иза повратка царева из Ишла, а данас је већ потпуно сигурно, да ће она бити примљена. Као наслједник Буријанов истиче се Јован Зичи. Барон Буријан ће послије свога одступа с вођења заједничког министарства финансија отићи вјероватно у трајно стање мира, неће дакле бити позван на мјесто ког посланика — споменут је Цариград — како се у своје вријеме говорило.

Млади персиски шах

Младом персиском шаху се никако не влада! Он је покушао да бјега, па сад пријети самоубиством, јер не може да живи удаљен од збаченог оца. Због тога су са њиме на великој муци.

Млади шах је врло оригиналан дјетић, и о његовој нарави многе анегдоте постоје.

Један од руских васпитача младога персискога шаха Ахмед Мирзе саопштава о своме ученику у „V. Z. am Mittag“ ове занимљивости:

„Како знате, почео је васпитач, сви су васпитаоци младога шаха Руси. Мирза Ахмед је врло лијеп дјечак, чије отворене и свијетле очи стичу свачију симпатију. Он је енергичан и самосталан. Тако својим новцем управља сам. Тешко ономе на кога се он расрди. Каткад и заборавља сва правила васпитања. Ево примјера:

Високи један удворица поклонио је Ахмед Мирзи и његовом брату прекрасне кожне шубаре. Ахмед весео метне своју шубару на главу. Но кад је видио да је исто таква и на глави брата му, прискочи до њега, истргне шубару, разреже је на комадиће и повиче: „Како се можеш усудити да носиш исту шубару као што је моја“?

Срећа Ахмед Мирзе пролази брзо. Млади се шах особито занима за хемију, физику и историју. Остале науке а и страни језици не иду му од руке.

Главно му је ипак политика. Чим кога сретне увијек пита: „Но, а шта је нова у политици?“ Учитељи његови морају му преводити уводне чланке из страних новина а он онда додаје своје примједбе.

И за спорт се занима млади шах изванредно. На мотоциклу јури он околицом Техерана ванредном брзином.

У палати шаха има велики магацин, а у њему сва сила кинематографа, грамофона и осталих ствари. Тако се исто у велике занима за сатове.

Критско питање

На граници на обим странама тешко је обуздавати чежњу за ратом. Готово сваки дан долази до сукоба. Грчки по-

ПОДЛИСТАК

ЏЕПОКРАДИЦА

— Јурај Семере —

I.

Анте Пранда, размотавши вечеру и поставивши је на средини стола, стане је дијелити. Они, којих се тицаша, сваки час заповијетаху и приговараху том његовом рашчињању, но дакако веома опрезно и плашиво, јер се нико није усудио, да му се одлучно успротиви. Доиста веома чврсто држаше Анте Пранда на узди своју породицу? Био је додуше веома строг, али уједно праведан и савјесан, те је тиме и стекао толики углед.

Домаћица, с обзиром на то, што је тежила читаву метричку цепту, добила је најиздашнији залогај: три комадића сафаладе, двије зелене паприке и комад кваргла.

Катицу, дику породице, осамнаестогодишњу дјевојку, западе један маков колач и двије неранџе.

Јулко, који је већ ишао у четврти разред гимназије, добио је комадић круха с маслом и двије цигарете.

Сам пак глава породице није се много бринуо за своју храну, јер се и он задовољио с омашним комадом сланине...

И узеше комадати. Домаћица похлепно попут огладњела курјака, кћи мало по мало, а син брижно разврставајући попут гурмана.

Говорити је смио само глава породице. Разумије се, да је непрестано псовао, али не из увјерења, већ само тако, ваљда ради угледа!

— По, куд си се опет потезала? навали ит кћер.

Ова се угризе за усне и не одговори.

— Утући ћу те, ако те с ким састапем! — настави отац и љутито стисну шаке.

Затим ће опет сину:

— А шта тебе виси тако нос? Ваљда си опет добио петицу у школи! Но само ми пропадни, већ ћу ти размрскати кости!

Јулко се насмије и запали прву цигарету.

Његов смијех пријешао је и на домаћицу.

Анту Пранду није љутила њихова добра воља, јер је добро знао, да се не смију зато, што их грди, већ зато, што су сретни, да се на смију зато, што их грди, већ зато, што су сретни, да су се добро нахранили.

— Но је ли било течно? — упита их радосно, а затим примјети супрузи: — Сафалада бијаше управо фина. Одсе ћу је увијек код Фелтнерице узимати.

Дебела домаћица потврди, задовољно климнувши главом.

— Фина је та сафалада, веома фина!

— Е видите ли, како вам је лијепо уз мене — хвалио се глава породице и попосно дигао главу. — Све ми могу рећи — настави, — али тога ми ипак нико на свијету неће предбацити, да се својски не бринем за вас. Није ли истина?

Гимназијалац Јулко наједном се намргоди. Одбацивши цигарету, наслони се на сто и очи му се напуне сузама.

Пранда се разбијесни.

— Што ти је опет, до врага? Што дречиш?!

— Веома си нам добар, оче — брзо одговори дјечак — само, да ти није запат — такав.

Отац без ријечи устане и, окренувши се, задубе руке у џепове и погледа кроз прозор... Тишина...

Домаћица проговори прва и нападне на сина.

— А што је тебе брига за очев запат, ти кукавче?! Та ваљда нећемо погинути од глади!

Блиједоболна дјевојка пристане уз мајку:

— Не би ли ваљда ради тебе боси да ходамо, ти господичићу, ти?!

Анте Пранда окрене се и сурово их погледа:

— Не вријеђајте ми сина — проговори — јер имаде право. Али послије, кад једном сврши, те постане адвокат — настави дубоко уздахнувши — све ће се промијенити. Тад ћу ја поћи у мир, а он, хоће ли да ме уздржава, добро, неће ли, е па опет добро! Већ ћу ја наћи, гдје да пркнем!

Жени се никако није свиђало то разбуђивање савјести.

— Е чујеш — навали на мужа — а што ће бити од мене, па од ове овдје, ти тражавче?!

— Та дјевојка већ ће се удати!

— Ко, зар ова кржљавка?!

— Па већ ће постати љепшом. А дотле док не смијем, нећу вас ја напустити. Знам ја, што је поштење.

Породица се смири. Само дјечак је тихо плакао. Пранда му стави руку на главу.

— Та не дречи — молио га је — и онако је бадава, јер би друкчије сви попрцали од глади...

— Е а ти, оче, потражи нешто друго!

Отац се горко насмијехне.

— Писати не могу — одговори — јер ми дрхће рука, радити не могу, јер сам слаб: мео бих улице, али не могу, а у канале се не разумијем... Дакле што да учиним? Дед пронађи ти нешто?

Дјечак, не знајући, шта да одговори, проблиједи, а отац сједне и у дланове наслони од брига наборано чело.

Дебелу је домаћицу немило угризла за срце супругова туга и, отиснувши к сини, снажно га гурну у ребра.

сланик Грипарис саопштио је јуче турском министру спољних послова, да су турски сељаци први продрли на грчко земљиште, те су заробили грчким пастирима 250 оваца. При том је дошло до крвавога сукоба. Рифат паша обећао је, да ће казнити кривце. Но питање је, хоће ли турска влада моћи да обуздава народ од навала на Грке. Она не може спријечити ни бојкот. Тако на примјер није се могао искрцати један грчки пароброд у Дарданелима; у Смирни морали су грчки пароброди „Гортиниа“ и „Лиуриос“ затражити помоћ страних конзулата, да путнике искрцају на копно; робу нијесу могли искрцати. У најскромнијим покрајинама влада невјероватна узрујаност противу Грчке. У Бајруту створио се „одбор турских госпођа“, које су послале брзојавни позив на турску комору нека се огласи рат Грчкој. „Ми смо спремни“ — тако се каже у брзојаву — „дати главе наше дјеце као набој за топове и саме смо вољне жртвовати се на бојном пољу прије него допустимо, да Крит припада којој другој држави“.

Из Цариграда јављају: Због неповољног течаја ствари на Криту, одлучио се велики везир Хусеин Хилми паша, да ће у скоро вријеме дати оставку. Он би већ одступио само да му се може наћи згодан нашљедник. Он препоручује Кјамила или Саид пашу, јер ова двојица била би најврстнија, да воде с Европом преговоре у погледу Крита. Предсједник сабора Ахмед Риза био би за Кјамил пашу.

Ушљед непрекиднога песимистичнога схваћања ситуације подузима влада даљне мјере за случај рата. Неколика пука резерве је позвано. Укупна флота торпиљера је приправна.

Против смртне казне

Недавно смакнуће убице своје мајке Дуцемина на тргу св. Јаква у Паризу, које је послије десетогодишње паузе опет позвало у јавност крвника Дајблера, изазвало је поновно силне дебате за и против смртној казни. И тако је ово питање опет на дневном реду, с којега по свој прилици неће тако лако сићи, јер поборници и једног и другог мишљења имају једнаки квалитет разлога за себе и против себе. Наћи ће велике филозофе и на једној и на другој страни. Волтер је био изврстан противник смртне казне, а Русо исто тако велики противник.

Први је повео систематску борбу против смртне казне талијански учењак Бекариа са списом: „Dei delitti e dele pene“, премда је већ и у средњем вјеку било појединих гласова против смртне казне.

Хришћанство за апостолских времена исто као и први хришћански писци забацили су смртну казну.

Бекаријина је књига преведена на већини европских језика, те је изазвала силну сензацију.

Волтер ју је назвао закоником човјечанства. Тек пред своју смрт написао је он ове ријечи: „Ваља промислити има ли смисла да судије у накани да ограде уморство, сами постају убице и да људе из свечане церемоније усмрћују“.

1791. је била прва законодавна скупштина о том питању, а већ 1792. год. 25. марта одсјекла је гилотина прву главу. Смртна је казна дакле задржана.

У Аустро-Угарској покушала је прва Марија Терезија, да укине смртну казну. Јосип II. њезин син велики реформатор укинио ју је са свим. Доскора је опет уведена, понајприје за велеиздају, а онда за опште злочине.

У Француској је гилотина била дуље времена „без посла“. Фалијер је све помиловао. Клемансов кабинет је кушао протурити закон о укинућу смртне казне, но четири ужасна уморства запријечише и овај покушај.

Највећи разлог против смртне казне је могуност заблуде, јер се, „онда више не да ништа поправити.“

У Хамбургу је у своје вријеме нађена пред једном јавном кућом љешина једног човјека. У кући је нађена крвава сјекира; газда и газдарица су стављени пред суд, који их осуди на смрт и обоје је смакнуто.

Неколико година касније откривен је убица, који је оног човјека напао, дотукао и сјекиру бацио у подрум.

Не треба мислити, да је код модерног поступка искључена заблуда.

У Гесену је год. 1906. осуђен ради убиства неки трговачки помоћник и погубљен. Још на губилишту је вјеровао, да је невин... Након двије године признао је прави убојица на смртној постељи да је он починио онај злочин. Откада је онај невини човјек смакнут, није имао мира и за то признаје.

Ни признања окривљеногa нијесу увијек истинита. Много пута је који, хтијући се убити а не имајући снаге, признао како уморство само да буде смакнут.

То се недавно доказало у Стутгарту гдје је овакав један слабић добио ногомет из затвора, премда је тврдио, да је починио потајно уморство.

Дневне новости

Причестио се. Hh. Кр. В. Књаз Господар причестио се са својом узвишеном породицом у четвртак, на Преображење, у манастирској цркви послије свечане архијерејске службе.

Спуж-варош. Јутрос је Hh. Кр. В. Књаз Господар изволио да прими изасланике из Спужа, којом је приликом оснажио раније скупштинско ријешење да се Спуж прогласи за варош и да се приступи подизању нове вароши. Тога ради ће се у Спуж пратити државни инжињер, да изради план за варош, а по том ће приступити пројектовању водовода.

Гуслар код Господара. Hh. Кр. В. Књаз Господар благоизволио је примити српског народног гуслара Петра Перуновића и удостојио га је својом пажњом. Синоћ је Перуновић имао част такође да буде примљен код Hh. Кр. В. Књаза Господара и том приликом је пред Двором на степенице ударао уз гусле и пјевао. Дивна је то била слика! Hh. Кр. В. Књаз Господар, окружен великодостојницима, сједио је пред Двором, гдје се и гуслар налазио, а силан свијет био је прекрилио простор пред Двором, слушајући умилне звуке тананих јаворових гусала и умјетничко пјевање гусларево, напајајући се јуначким подвизима наших великих предака. Слика је била тако величанствена, да је многе до дна душе тронула, а и на странце је силан упечатак остављала.

Отпутовао. Г. Тодор Петковић, српски посланик на нашем Двору, отпутовао је јутрос за Биоград на једномјесечно одсуство. Г. Петковић иде ради лијечења и да доведе своју породицу.

Водовод у Подгорици. Г. Драгољуб Мирковић, управник биоградског водовода, допутовао је прексиноћ на Цетиње, а данас послије подне отпутовао је за Подгорицу. Г. Мирковић иде у Подгорицу по нарочитом позиву подгоричке општине ради увођења водовода. Као што смо и раније јавили, подгоричка општина се била обратила биоградској општини, да јој прати стручњака са увођење водовода, чему се биоградска општина радо одазвала и управнику свога водовода дала неограничено одсуство како би изашао у сусријет жељи подгорачке општине и постарао се за увођење водовода. Као што је за сваку похвалу предусретљивост општине биоградске, исто тако је за похвалу и признање готовост г. Мирковића, јер се примио извршења овог посла без икакве награде.

О важности трансверзалне жељезнице. Под тим насловом почео је у биоградском „Малом Журналу“ да излази низ чланака из пера г. Т. Ђ. Ивковића, на које ћемо се нарочито осврнути кад буду завршени.

Гусларево вече. Српски народни гуслар, Петар Перуновић, приредио је на Преображење у вече у Зетском Дому вече са гуслањем. Одзив грађанства је био добар, ма да је могао много бољи бити бар из пијетета према гуслама. Свe тачке програма гуслар је извео на опште задовољство. Перуновић је прави вјештак како у гудењу, тако и у пјевању. У гусле удара врло лијепо, а својим меким и пријатним гласом тако влада, да одлично слаже свој глас са звуцима гусала, те је публика поздравила са великим овацијама гуслара. Својим гуслањем и пјевањем он је толико био занио присутне да бурним аплаузима није било краја.

У понедјељак гуслар креће за унутрашњост и ми га топло препоручујемо, јер он то у потпуној мјери заслужује.

2. септембра — пропаст свијета! Неки американски физиолог прориче 2. септембра о. г. пропаст свијета. Американци морају бити оригинални! Ну ми се у Европи ипак нећемо престрашити; ми ћемо, ако Бог да, 3. септембра бити исто тако чили, здрави и весели, као и 2. Сваких неколико недјеља јави се који пророк и јавља, да ће пропасти свијет; за астрономе таква су пророчанства пуке шале. Један ће или други дан — а вјероватније ће овај „други“! — свакако доћи пропаст свијета, ну онај човјек, који би знао што поближе о томе, мора се истом наћи. Па ипак пише „Petit Journal“ — било је времена, кад су оваква пророчанства силно знала дјеловати — и онако на лаковјерно човјечанство. У X. стољећу бијаху тако увјерени, да ће свијет пропасти, да су људи већ чули трубе суђенога дана, да су беспослено ишли тамо амо, јер ишта радити не би ни онако имало смисла. Свијет је био сасвим очајан и сва Европа је чекала силном тјескобом на катастрофу.

Скроз дијаментрално је дјеловало пророчанство пропасти свијета г. 1800., кад се јављало, да се спремају задњи дани овом лијепом свијету. И тада је било наивника, који су се страшно бојали, ну побједу је однијела коначно изврсна иронија и философски скептицизам: „Ако би свијет и имао пропасти, хајде да се барем још мало позабавимо!“, говорило се; ту су веселу животну филозофију прихватили коначно сви друштвени кругови. Стало се расипати, бацати новац кроз прозор; јер послије страшне катастрофе што ће новац! Пјесници су у фриволним пјесмама опјевавали близу катастрофу попут каквог дневног догађаја. У Паризу је позоришни комад у једном чину „Пропаст свијета“ постигао такав успјех, да се кроз мјесеце глумио. Пет или више писаца лакрдија радило је на томе, па су заслужили толико новаца, да су са највећом мирноћом чекали „пропаст-свијета“.

Неколико година касније хтио је неко из пророчанства гласовитог астролога Нострадамуса доказати, да ће свијет пропасти г. 1840. Ни од тога пророчанства није било ништа, тако те није остало више ништа него рече: „На ово свирам као и на год. 1840!“ — Ми свирамо и на 2. септембар ове године...

Просвјета

Средње школе у Европи. По најновијем попису средњих школа у Европи има: Новершка има свега 86 средњих школа, на 26 хиљада душа 1 школа; Швајцарска има 120 средњих школа, на 27 хиљада душа 1 школа; Италија има 810 средњих школа, на 40 хиљада душа 1 школа; Белгија има 167 средњих школа на 41 хиљаду 300 душа 1 школа; Шпањолска има 417 средњих школа, на 43 хаљаде 800 душа 1 школа; Француска има 888 средњих школа; на 44 хиљаде 600 душа 1 школа; Шведска има 111 средњих школа, на 45 хиљада 500 душа 1 школа; Холандска има 110 средњих школа, на 46 хиљада 400 душа 1 школа; Њемачка има 1120 средњих школа, на 54 хиљаде 100 душа 1 школа; Грчка има 40 средњих школа, на 60 хиљада 800 душа 1 школа; Аустроугарска има 740 средњих школа, на 63 хиљаде 700 душа 1 школа; Румунија има 75 средњих школа, на 80 хиљада душа 1 школа; Португалија има 47 средњих школа, на 115 хиљада душа 1 школа; Русија има 1100 средњиха школа, на 120 хиљада душа 1 школа; Србија има 10 средњих школа, на 141 хиљаду душа 1 школа; Бугарска има 25 средњих школа, 161 хиљаду душа 1 школа.

— Ти незахвалниче? Ти пиштаријо!

Само дјевојка остаде равнодушна. Бескрајним цинизмом буљила је у зрак.

— Ово овдје није живот! — проговори напокон. — Ја хоћу да живим!

Отац диже главу.

— Како ти то мислиш?

— Хоћу да живим! — поновно ће дјевојка.

Мајка се заузе за кћер:

— Па имаде и право! Човјек живи само догле, док је млад!

— А како би ти то хтјела да живиш? упита отац муклим гласом дјевојку.

— Хоћу да одем одавде.

— А камо? ко би се могао с тобом помоћи?! Не знаш ти радити, нијеси за служинче.

Мјесто дјевојке одговори мајка:

— Па ко ти је рекао, да хоће да буде служинче?! Има и другога!

Пранда мрко скупи обрве и гњевно устаде од стола.

— Што? — упита готово хрипајући.

Жена се не престраши.

— Па, боже мој, док нијесам постала твојом — изрекне смјело — и ја сам била којекаква, а гледај ме ето сада, како сам поштена!

Гимназијалац Јулко устане и блиједа као смрт, изађе на врата.

Дјевојка својим малим очицама равнодушно гледаше оца, како се очајно хвата рукама главе и како му на уста страшно провађује бијес. Ни онда, кад је отац грчевито стиснутим шакама дивљи навалио на мајку, није на њеном лицу уздрхтала ни једна једина жилица. Тек онда, кад је од многих удараца крв облила главу дебела жене, огласи се:

— Убојицо! — проговори хрипавим, гадним гласом. — Сад већ нећу ни часка више остати овдје... Хајде, мајко, идимо!

Отац повича:

— Горњајте се!

Дјевојка дограби свој рубац и изађе.

Жена поклекне и грчевито обавијши мужеве ноге, очајно повиче:

— Не идем... Погинућу од глади... Не тјерај ме... бићу добра...

— Цркни! — бијесно повиче муж и, ограбивши жену за косу, избаци је на врата. Затим се поврати, сједе к столу и дуго, дуго размишљаваше.

II.

Јулко се за један сат поврати и зачуђено застаде на прагу.

— Оче!...

Анте Пранда погледа га.

— А ти си? — проговори и дубоко уздахне.

— Да, ја сам... Што се овдје догодило?

— Сједи!

Дјечак сједе. Дрхтао је...

— Не дрхћи! Нећу те исовати. Само то хоћу, да ти кажем, да је твоја мајка лагала. Она бијаше чиста дјевојка, кад сам је узео. Увијек је била поштена...

Дјечак је шутио, али на његовом лицу опажаше се, да не вјерује.

— Зар не вјерујеш? — упита га строго отац.

— Та вјерујем! — одговори тихо син, но на његовом гласу осјећало се, да не говори истину.

Анте Пранда стави му руку на раме.

— Чујеш синко — проговори и лице му засја од задовољства — већ сам нешто пронашао.

— Што оче?

— Нећу више красти, већ ћу радије просјачити!

Син га широко расколачених очију погледа.

— Оче!...

— Не мудруј, просјачићу! Нећу, да се ради мене мораш да стидиш!

Дјечак примакне столицу к столу и полако стаде учити.

...Maecenas atavis edite regibus...

Код трећег ретка скочи и баци се оцу у наручја...

И дуго су грчевито плакали и грлили се.

NAŠIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE

Народно здравље

Јектичавци и њихови станови. — По закону од 30. јуна 1900. мора се у Пруској сваки стан, где ја ко од турпекулозе плућа или грла умро, најприје десификоввти, па са так онда смије другоме издати. Прегписом надлежног министра од 16. окт. 1908. препоручује се свима властима, да у своме подручју приволе становнике, да десинфикују стан и у том случају кад се паки болесници из њега иселе. Шта више. у распису се жели, да се то изврши на трошак саме општине, ако би се тицало сиромашних грађана, који десинфекцију не би могли платити.

Масна храна и јектика. — Опитима је доказано, да животиње боље одољевају туберекулози ако их хранимо масном храном мјесто скробовином (брашном). Прасадима су љекари давали искључиво масну храну (густо млијеко, сезамово уље и т. д.), а другима опет храну, крја има више скроба (запшеђерене млаћенице, брашна мекиња, кромпијера), па су их онда — пробе ради — заразили туберкулозом. Том приликом показало се у свима случајевима, да су прасад, храњена масном храном, много боље пролазила, него она храњена скробовином.

Буквица за веселу браћу. — За опога вина није, ко га као воду пије (Мираза). — Ко данас свјое браће заборавља, тај неће ни сјутра јачи бити, него ће опет покушати, да их заборави. И увијек ће тражити алкохол као пријатеља, који их умије разбити — све дотле, док му мозак тако не отупи, да своје дужности, своје најсветије интересе не буде видио још само у некој пејасној и сасвим неодређеној магли, и док не дође до тога, да ништа ништа више не разазнаје, до своју халапљивоет за тим средством, које га забуњује (Хелвијус).

Ракија и мртворођенчад. — У нашем народу мртворођенче је нека страхота; неко проклетство .... И жена која мртво дијете роди, крије то као неку срамоту или неку врсту злочина. У ствари већином то и јесте кривица родитеља — било једног било другог. Међу узроцима, зашто жене рађају мртву дјецу, стоји на првом мјесту — алкохолно пиће, а нарочито ракију.

Опитима на животињама је доказано, да н. пр. кучка, којој се за вријеме скотности даје (сплом) ракија, добија махом мртву штенад, а статистиком је утврђено, да је у оним крајевима највише мртве дјеце, гдје и бремене жене ракију пију. Ко, дакле, неће, да му се у кући роди мртво дијете, нека не пије, а нека пиће и бременој жени забрањује.

Кућа за радничке породице. — У Њемачкој је један фабрика (Селна) дао својим радницима саградити нарочите куће за једну породицу, таман подешене, да спрече ширење туберкулоз, ако се међу којим чланом породице та болест јави. За болесника је спремљена одијељена, пространа и видна соба са тремом или чардаком (верандом), да ту може вазда на пољу лежати и у чистом ваздуху *бити. Та врста радничких кућа* показала се као веома згодна за сузбијање туберкулозе међу фабричким радницима.

Кратке Вијести

† Алфонсо Росторн. Гласовити гинеколог, професор др. Росторн, који је радио у II. одсјеку женске клинике у Бечу, умро је напрасном смрћу на свом имању Сецкау. Час прије своје смрти устријелио је срну у лову са неколико господе, који га нађоше у шуми мртва, ударена од капље. О великом лијечнику д-ру. Росторну може се казати: Он је много пута смрт побиједио, сада је смрт њега побиједила.

Ухваћен због велеиздаје. Из Лавова стиже вијест: Русински радикални позваник, Петриски, сазвао је у Красну скупштину, коју је власт распуштила ухватив русинског студента Вансиекиа ради буњења народа и упућивања на велеиздају.

Добротвор сиромаха. У Хамбургу умро је шеф експортне куће Кунст, који је благајни Сиротног Дома оставио 350.000 марака за неговање сиромаха.

У ваздуху преко Монтбланка. Спалтринијев ваздушни брод Сириус, који је у недјељу рано са три путника успео се из Хамониха приспио је преко подручја Монтблаке исти дан у вече, те се спустио на граници Тесина Италије. Брод се дигао у висину од 5600 метара Путници казују како је то био диван изглед.

Чешка прометна академија. Чешки лисаови јављају, да ће почетком школске године 1909.—10. бити отворена чешка прометна академија за поштанску и жељезничку службу у Водњану.

Принц члан оркестра. У монаковским вагнеровим концертима судјелује и ове године принц Лудвиг Фердинанд и то као други гуслач у оркестру, те редовно као и сви остали чланови оркестра похађа пробе.

Згодно изненађење. *Јављају* из Черноваца: Овдашњи трговац Самуел Киндлер позван је 13. о. мј. у један овдашњи новчани завод код кога је прије неколико мјесеци заложио једну турску срећку. Тамо му саопштише, да је његова срећка добила код задњег вучења згодитак и одмах му у готовом новцу исплатише 195.000 Кр. Од силног веселља трговац се онесвијестио, али се опет доскора опоравио.

Дебљина предсједника Тафта. Нови предсједник савезних држава Тафт има ванредну тежину тијела. Он је тако силно одебљао, да му је често то врло неугодно, а особито сада у тој врућини. На темељу американских закона он је готов форматичар, те се не смије удаљити са американског земљишта. Дакле не може поћи у Карлсбад, да ондје излијечи своју дебљину. Пошто се на сваки начин жели осушити, то је наручио масера дра. Валкера из Бостона, који се обвезао, да ће Тафтову дебљину знатно смањити. Тафт тежи данас 326 енглеских фунти. Валкер му је обећао да ће његовим лијечењем изгубити 30 фунти.

Несреће у свијету

Опсерваторија на Монбланку. Дани гласовите опсерваторије на Монтбланку већ су избројени. Његовом опстанку противе се ледењаци, који му навјестише пропаст, стиснувши га тако у свој ледени загрљај, да из вјечног леда вире само још врхунци торњева. На мјесто опсерваторије биће постављена помен плоча, која ће будућим покољенима причати о неустрашивој дјелатности француских учењака.

Несрећа на жељезници. Два воза Denverio-Grande жељезнице, према вијести из Колорадо Спрингс у Америци сударише се, а том приликом убијено је 8 особа, а 50 их је рањено. У возу је било до 400 путника. Од рањених више их се налазе у смртним мукама.

Пожар на броду. У Ливерпулу усидрен је параброд „Lukania" од Кунард-Линије. Изненада букнула је у њему ватра, која се врло нагло ширила, па су брод проврталн и у море загњурили да га спасу од очигледне пропасти.

Невјероватна суровост. У Гелсенкирхену код Есена два су рударска радника ухватила трећега, па му насадише цијев у уста, кроз коју су у њега тјерали ваздух, док се несретни младић није распукнуо под ужасним мукама. Бестијали су то злочинци, а свака казна била како тешка биће преблага за такву грубост.

Душа и њезини проблеми

Телепатија и сновиђење. — Случај Сир Дромонд Хаи-а — Приповијест руског љекара. — Из Дарвинове породице.

Жамес Х. Ху-лоп, др. философије и права, прије професор на свеучилишту у Колумбији, бави се у свом најновијем дјелу о истраживању душе. Садржај књиге кипти занимљивим случајевима о старим пророчиштима, мистеријама, приказама, телепатији, сновиђењу, сновима, халуцинацијама, слутњама, окулистици итд.

Из те књиге донасимо некоје особито занимљиве примјере, који су строго оверени, како увјерава Ј. Х. Фислоп.

На подручје телепатије спада случај Сир Јохн Дромонд Хаи-а, који је кроз много година био заступник Енглеске у Мароку. Извјешће су осим њега потписала још три члана породице, а гласи:

„Године 1879. становао је мој син Роберт са својом породицом у Могадору, гдје је био консул. Било је то у фебруару. Поновно сам од њега добио гласе, да је здрав. И ја сам се осјећао баш завољно.

Око 1 сат ноћи, кад сам лежао у дубоком сну чуо сам посве јасно глас своје снахе, која је ипак била код мужа. Ја се пробудим и чујем њезин глас: „Кад би папа само знао, да је Роберт болестан." У соби није било никога осим мене и моје супруге. Легнем поновно и тек сам затворио очи чујем исти глас, исте ријечи. На то сам пробудио своју супругу и све јој испричовиједио, а онда отишао у своју радионицу и записао садржај. Шљедећег сам јутра приповједио ствар својој кћери и рекао јој да чекам с чежњом гласе из Могадора и ако не вјерујем сну.

За два три дана добијем из Могадора лист у којем ми снаха јавља, да ми је син опасно оболио од тифуса. Навела ми је сат и ноћ, кад га је тргала грозница. То је било исте оне ноћи, кад сам чуо њезин глас. Навела је исте ријечи: „кад би папа..." које је била у својој здвојности изрекла."

Врло занимљив случај сновиђења прича руски љекар др. Голински из Кременчуга:

„Обједујем редовно око 3 сата поподне а онда проспавам по сата. Било је у марту 1888. год. Кад сам легао на диван и заспао око 3½ сата, уснило ми се, да звони кућно звонце и ја осјећам неугодно неко чувство, да морам устати и поћи једноме болеснику. Даље видим, како улазим у малу неку собицу сву застрту засторима. Десно је ормар, а на њему свијећа у чудноватом свијећњаку. Десно од врата је кревет на коме лежи једна жена. Има крвоток. Како сам то сазнао не знам. Прегледам је, ради умирења своје савјести, јер знам како је ствар озбиљна. Касније сањам, како јој помажем.

Наједанпут ме пробуди звонце. Овај пут је звонио јасно. Устанем. Сат одбија 4½.

Био сам узрујан. Запалим цигарету и прошетам се собом мислећи на свој сан. Већ дуго нисам лијечио крвотока, па ми је било чудно, како ми је баш он дошао у сан.

Након 10 минута зазвони звоно и мене позову болеснику.

Врло сам се зачудио, кад сам ушао у собу. То је била она иста, коју сам видио у сну. Болесник је био: једна женска.

Зачуђење моје достигло је врхунац, кад сам на ормарићу видио ону чудновату свјетиљку. Изгубио сам разлику између сна и јаве и ја пријем кревету те рекнем госпођи: „Имате крвоток?" Истом онда, кад је болесница одвратила: „Да, али одакле ви то знате?" дошао сам к себи.

Сањам врло ријетко, а ово је једини сан, који ми је остао у памети."

Други врло занимљиви случај сновиђења прича зет Шарла Дарвина:

„Божиће сам провео код таста у улици краљице Ане, а почетком јануари чудновато сам сањао и сан испричовиједао својима.

Сањао сам да идем у непознату кућу, која је била на углу једне улице. Кад сам дошао на стубе, опазим један прозор са бојадисаним једним окном.

Дне 10. јануара изашао сам са својим синчићем у друштву. Кочијашу сам нехотице дао криву адресу. Кад сам стао ондје, камо ме кочијаш довео, примјетим кочијашу, да то није кућа на углу. Собарица ми није могла назначити, гдје гђа Х. станује. Сад одлучим да се равнам по сну и зато сам пошао редом по кућама тражећи оно бојадисано стакло. И збиља на бр. 50. нађем одмах тражено и гле: та је кућа била на углу."

И тако има разних догађаја, које управо зачуђују.

ИЗ БИЈЕЛА СВИЈЕТА

Женске и војничко питање. Борба женских за потпуну грађанску и економску равноправност, или за једнако и слободно уживање и економске користи спрам мушкога спола узима све то већма мах.

Када се женски спол као противник мушкога спола у борби за хљебом у у обзир и у посматрање узме, то се предочују грађанске дужности, од којих се женски спол као мајка и супруга ослобађа у сасма другом свјетлу.

Послије полагања испита зрелости долазе младићи и дјевојке на свеучилиште и они свршавају једнако своје науке. Младић међутим мора својој војној дужности, што код дјевојке није случај, за које пак вријеме женски спол сасвим даље учи без прекидања наука и као дипломирана особа може се посве лако до свог круха дочепати и њеном звању посветити се. У Француској, гдје право на добровољну војну службу не постоји, већ младић мора двије године у војни стално одслужити, то исти живи двије године непрекидно од његове науке, а у то доба женски спол без прекидања науке искористи ту непогодност по мушкарце и долази сасвим лако до њеног круха као лијечница, професорица или званичница, што мушкарци са горњим потешкоћама то тешко постижу, јер је женски спол за вријеме њихове војне дужности ту згоду већ употријебио у своју корист, а у том положају уживају већу превагу и корист пред мушкарцима.

Никоме не пада на памет да и женски спол војној дужности такође подвргне и њих као и мушкарце пред „непријатељске кугле постави равноправно", што би право било, јер се женски спол бори противу мушкараца за равноправност.

Та војна служба за женски спол имала би се састојати и то: у болнице, у љекарне, у кујни у војсци, а војни ерар би при томе и на службеној одори много приштедио, јер би се женски спол сам од својих прихода одијевао.

Ђаво — црнац. Весела се згодица одиграла ових дана у близини општине Грујисов недалеко од Деве, коју настављају искључиво румуњски сељаци. Већ недјељама није село имало никакве кише, а сељаци су већ приредили више опхода, да измоле кишу, тим више, што им је нека стара сељанка рекла, да је општину зачарао неки зао дух.

Недавно је дошао у то село један циркус, у којем је био члан и неки црнац.

Кад се јадни црнац — не слутећи ништа зла — упутио у шетњу, узрујали су се сељаци необичио, кад су га угледали. Одмах им је постало јасно, да је тај црнац нико други него враг — ђаво.

Један од сељака навали одмах на црквени звоник и стане ударати у страну и одмах долети велика чета сељака оружана грабљама и мотикама, да врагу посвијетле у пакао.

Започе управо дивљи лов. Кад су црнцу измакли испод ногу сви путеви, завуче се у један бунар. Сељаци бунар одмах опколе, али ниједан се није усудио к „врагу" прићи. Напротив, кад год би црнац помолио из бунара главу, да види, јесу ли његови прогонитељи већ отишли, ударили би они на све стране. Тада негда „ојуначи" се неки младић и пође са брадвом до бунара, да расколи главу томе „нечастивоме".

У тај трен долети као без душе управитељ циркуса до бунара и растумачи, да је тај „враг" мирни и сиромашни црнац, који се продуцира сваке вечери у његовом циркусу. Једва су се сељаци дали наговарити, да ни кривога ни дужнога црнца пусте. У вече је циркус био пун.

Нови Цепелинов успјех. Гроф је Цепелин постигао опет сјајан успјех. Са Цепелином II" превалио је он дне 18. пр. мј. у десет сати 300 клмт. дугачки пут од Боденскога Језера до Франкфурта на Мајни.

Вожња је обављена за вријеме бурног и кишног времена, и то тако глатко и савршено да је одушевљење свијета било неописано.

У 4 сата кренуо је „Цепелин II" из Манцела, а већ у 2 сата послије подне видио се на обзорју из Франкфурта. Био је високо, те је изгледао као мала тачкица. Коначно се спустио на 100 метара над град, те се све више ближао. У брзо се зачуло зујање вијка. Попут стријеле долетио је ваздухоплов клицањем и пљеском. Гроф Цепелин је махао из брода својом бијелом капицом. Након тога је извађао кроз читави један сат у ваздуху најразличитије маневре, а коначно се спустио на тачно одређено мјесто.

Послије тога је било дозвољено разгледање ваздушног брода.

О самој вожњи изразио се гроф Цепелин врло повољно. На једном га је мјесту захватила силна олуја, те се један сат борио противу вјетра, а да се није ни макао с мјеста. За то мало закаснио. Пловио је у висини од 3—800 метара.

Чех не попушта. Чешки надучитељ Јирус захтијевао је на постаји Шумбург возну карту са двојезичним написом. Чиновник је изјавио, да нема таквих карата. На то је Јирус тражио, да му се над њемачким написом напише чешки, што чиновник није хтио учинити. Надучитељ је тада сио без возне карте у вагон, те је морао платити нормалну возарину и казну.

ОГЛАС

ПРОДАЈЕМ једанаајест хиљада коријена јела и то: у острвичкој гори у области морачко-васојевичкој шест хиљада, а у врањачкој гори, у истој области 5000 коријена.

Гора, у којима се поменуте јеле налазе, тако су по природи удешене, да се на оба мјеста могу у близини јела направити фабрике на воду за израду ових јела, а тако исто могу се израђена дрва од њих о врло малом трошку довести на колски пут, који води од Колашина за Подгорицу.

Ко жели купити речене јеле има се обратити на адресу:

„Вуисић Колашин"

а јеле ће се уступити понудиоцу најповољније цијене. 3—3

Госп. **Стеван Тофовић,** комисионер у Солуну, који је ово дана лично походио Црну Гору, ставља своје услуге на расположење свима трговцима и у опште увозницима и извозницама у Црној Гори за сваковрсну робу коју Црна Гора увози или извози.

Солун као главно трговачко мјесто турске царевине свакако заслужује пажњу нашег трговачког свијета, те ће се многи услугама г. Тофовића корисно послужити.

Кореспонденција могућа на: српском, турском, француском, талијанском, грчком и арбанашком језику.

Услуга брза, тачна и солидна.

Адреса:

Petrouch Toffo, commissonaire
5.20 Salonique (Turquie).

Штампа К. Ц. Државне Штампарије.

Власник и одговорни уредник **Лазар Чобељић**